

ВІЛЬНЕ СЛОВО

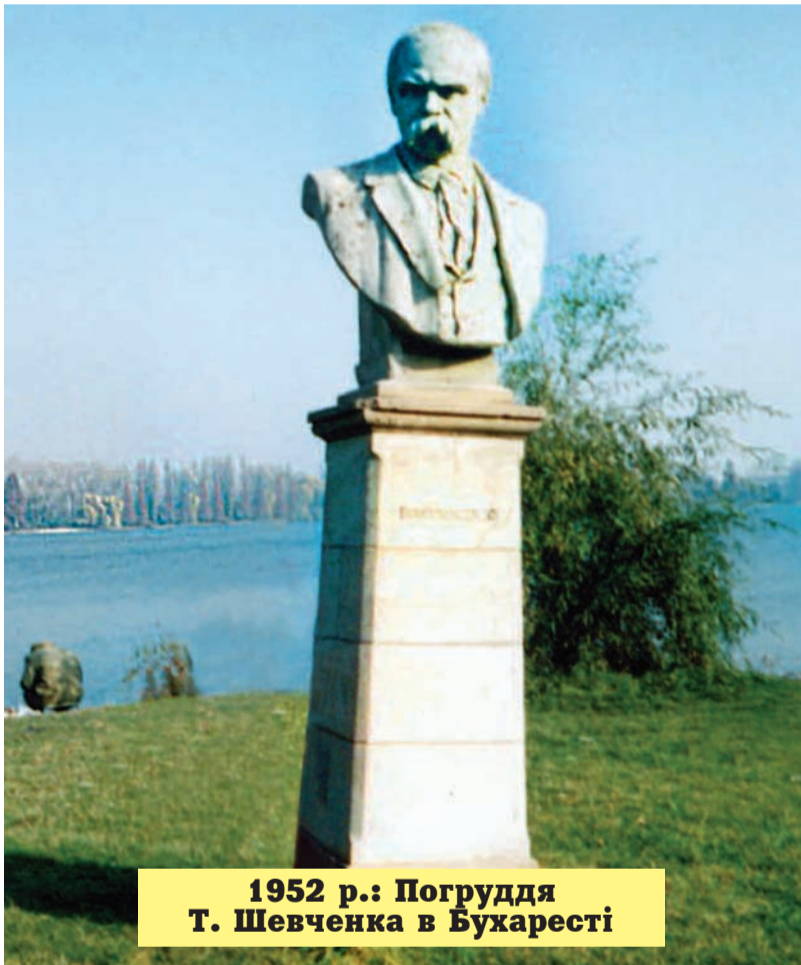

XXX-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 5-6/ БЕРЕЗЕНЬ 2019 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

**До 205 років від дня народження
Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

1952 р.: Погруддя
Т. Шевченка в Бухаресті

М. Т. ШЕВЧЕНКО

МОЛІТВА

Злочинаючих спина,
У пута кутії не куй,
В склепи глибокі не муруй.

А доброзичдуцим рукам
І покажи, і поможи,
Святу силу ниспошли.

А чистих серцем? Коло їх
Постави ангели свої
І чистоту їх сиблюди.

А всім нам вкупі на землі
Єдинодумліє подай
І братолюбіє пошли.

27 мая [1860,
С.-Петербурґ]

У номері:

- «Роль жінки у збереженні рідної мови» ▶ стор. 2
- Із щоденика депутата СУР ▶ стор. 3
- Шевченківське свято на березі Дунаю ▶ стор. 4
- Хто наплюжить СУР? ▶ стор. 5
- До Яс прийшла весна! ▶ стор. 6
- 85-річчя поета і художника Михайла Волощука ▶ стор. 7
- Поету Юрію Павлішу – 80 ▶ стор. 8
- Симпозіум «Румунсько-українські відносини» ▶ стор. 9
- Цікава і цінна книга-альбом ▶ стор. 10
- «...Не Кобзар, а національний пророк» ▶ стор. 11
- 80-річчя проголошення Карпатської України ▶ стор. 12
- З днем народження вітаємо вас! ▶ стор. 13
- Всесвітній день поезії – мистецтва слова ▶ стор. 14
- «Дзінь-дзелень» (Замість колискової) ▶ стор. 15
- Місяць Тараса Шевченка й жіночого дня ▶ стор. 16

Нацменшини, які проживають у Ясах, відзначили Міжнародний день рідної мови

З керівництвом Дому культури муніципалітету Яси ім. Міхая Урсакі наша філія співпрацює уже давно. Пригадую, що майже зразу після заснування нашої організації протягом 2008-2014 років ми організували та проводили спільно із студентськими організаціями (у ті часи були такі організації, до складу яких входили представники різних меншин, які були зацікавлені у просуванні традицій та обрядів різних національностей, що проживали та проживають і сьогодні у Ясах; насамперед, це були меншини, студенти яких навчалися тоді у Яських вузах) такі заходи, як «ЯШНГТОН», «БАГАТО-БАРВНИЙ», «НАВКОЛО СВІТУ ЗА 10 ДНІВ» та інші.

За останні 5-6 років такі заходи більше ніхто не організував. Чому? Може, не так трудно угадати. Змінились покоління, змінились пріоритети студентів. А це видно і з поведінки наших студентів українського походження, а також із позиції, яку займають і студенти з України, які навчаються у яських вузах. Якщо донедавна вони із задоволенням брали участь у заходах, організованих нашою філією, то зараз трудно переконати кількох студентів, щоб разом із нами відмічали наші українські свята, брали участь у підготовці та просуванні наших старовинних звичаїв та обрядів, у вшануванні пам'яті наших письменників тощо. На мою думку, нове покоління студентів скоро забуло про те, що вони поки що студенти, а не випусники, про те, що з життям студента вони більше ніколи не зустрінуться, навіть і у тому випадку, якщо матимуть нагоду закінчити ще один або й два вузи. Все це буде не те. У них будуть інші проблеми-питання, турботи, пріоритети.

Та надія на те, що прийде нове покоління і все налагодиться, не пропала.

Небхідно підкреслити, що якщо співпраця із студентами не проходить так, як би нам хотілось, але – надія не пропала, і буде

сонце і на нашій вулиці, співпраця з корінними меншинами із Яс продовжувалась і буде продовжуватися на вищих ступенях. У цьому допомагає і, як обіцяли, і будуть допомагати і співробітники дому культури «Міхай Урсакі» під керівництвом пана директора Аді Крісті. Під час дискусій, які ми провели недавно з керівництвом цієї установи, ми довідалися і про те, що Дім культури «Міхай Урсакі» має намір розробляти європейські проекти із залученням до них національних меншин, які проживають у Яському повіті. На зустрічі нам запропонували організувати та проводити у домі культури захід, присвячений міжнародному дню рідної мови, знаючи, що наша організація проводила такі заходи кожного року. Для нас це була нагода розказати про те, що завдяки діяльності нашого депутата у румун-

ському парламенті пана Миколи-Мирослава Петрецького, починаючи з минулого року, на основі закону прийнятого урядом Румунії, наша меншина святкує день рідної мови, тобто День української мови, 7 листопада кожного року, тому ми не завели у нашу програму подій святкування міжнародного дня рідної мови, щоб дати можливість іншим меншинам організувати таку подію. Заодно ми виразили свою готовність, на підставі свого досвіду, провести симпозиум з участю усіх меншин, які проживають у Яському повіті. На таких умовах 24 лютого

у домі культури «Міхай Урсакі» відбувся симпозиум, присвячений міжнародному дню рідної мови. Для нас це була ще одна нагода представити діяльність СУР у сфері освіти, культури, збереження і просування традицій і звичаїв, характерних для нашої меншини. У рамках симпозиуму наша філія представила виставку часописів, які видаються СУР, виставку книг до дня рідної мови, а також різні листівки, плакати, фотографії, присвячені цій події.

У вступному слові, тому що мені випала честь вести дискусію у рамках симпозиуму, я представив кілька офіційних цікавих даних про історію виникнення мов, взагалі, і про походження української мови зокрема, про історію святкування Міжнародного дня рідної мови, про цікаві факти щодо мов світу, а української зокрема, про те, як цінять іноземці українську мову тощо.

Далі представники меншин представили цінну для усіх присутніх інформацію про виникнення, розвиток та інтерференцію їхніх мов з мовами інших меншин, в тому числі і з румунською мовою.

Усі представники меншин, присутні на заході, одноголосно виразили впевненість, що такі заходи необхідно проводити і в інших напрямках нашої співпраці

По завершенню заходу пані Петронела Васлуй запропонувала проект рамкової угоди про співпрацю між Домом культури «Міхай Урсакі» та меншинами, які проживають у Яському повіті. У відповідь на цю пропозицію я заявив, що Яська філія від імені Союзу українців Румунії готує угоду про співпрацю з Домом культури «Міхай Урсакі» та організаціями меншин, які проживають у Яському повіті, і ми готові за короткий час передати її зацікавленим сторонам.

Захід пройшов у дружній, невимушеній атмосфері, в дусі взаєморозуміння та глибокої поваги.

Голова Яської Філії СУР
Віктор ГРИГОРЧУК

У СУЧАВІ: ЗАХІД НА ТЕМУ «РОЛЬ ЖІНКИ У ЗБЕРЕЖЕННІ РІДНОЇ МОВИ»

Міжнародний жіночий день, який відзначається у численних країнах світу 8 березня, є гарною нагодою привітати жінок і подарувати їм квіти, але й доброю нагодою визначити їхній внесок у розвиток суспільства. З нагоди цього свята Сучавська організація Союзу українців Румунії організувала в конференц-залі одного із сучавських ресторанів захід на тему «Роль жінки у збереженні рідної мови». Взяти участь у заході члени комітету Сучавської філії Союзу укра-

їнців Румунії, представники української громади, вчительки, які викладають українську мову та літературу в Сучавському повіті, пані директори шкіл, де викладається рідна українська мова. Були запрошені викладачі українського відділу Сучавського університету імені Штефана Великого, Національного коледжу імені Міхая Емінеску, де вивчають українську мову 120 учнів, а також директор Будинку педагогічних кадрів ім. Джордже Тофана міста Сучави, парафіянки Української православної церкви Святих апос-

толів Петра і Павла міста Сучави та учениці, які вивчають українську мову в Сучавському національному коледжі імені Міхая Емінеску.

Розпочався захід «Круглим столом», на якому учасники наголошували на важливості збереження рідної української мови та на значній ролі, яку відіграють жінки в цьому. Матері є першими, які вчать дітей рідної мови, а потім у садочку та школі виховательки й учительки викладають дітям українську мову, прищеплюють їм любов до рідної мови. Вони заохочу-

ють дітей шанувати рідну мову, не цуратися неї, розмовляти нею якомога більше вдома та у колі друзів, не лише в школі на уроках української мови, - відмітили учасники «Круглого столу».

У своєму вітальному слові голова Сучавської філії СУР Ілля Савчук привітав жінок зі святом 8 Березня, сказавши, між іншим: «Це особливий день, день що присвячений Вам, жінкам, які відіграєте дуже важливу роль у нашому житті.

(Продовження на 6 стор.)

Христина ШТІРБЕЦЬ

ІЗ ЩОДЕННИКА ДЕПУТАТА СУР

Перші тижні поточної сесії Парламенту можна б назвати **періодом бюджетної кризи**. Розбіжність думок на цю тему основних інституцій дережави виявила надмірну старанність політичного класу і розмолота його час. Депутат СУР зробив усе від нього залежне, щоб вгамувати скандалі та посприяти шляхом дискусій і врівноваженого ставлення до питань повернення до нормалітету. Повіти, міста, комуни очікували прийняття Державного бюджету, адже будь-яке зволікання, незалежно під яким приводом, негативно відбивається на сподіваннях населення.

Відмінно від таких ком'юнтурних захоплень, пан депутат МИКОЛА-МИРОСЛАВ ПЕТРЕЦЬКИЙ зберіг уже відому частоту своїх виступів з Трибуни Парламенту, з яких підберемо кілька для читачів нашого часопису.

НА ЗАХИСТ РІДНОЇ МОВИ

З нагоди Міжнародного дня рідної мови депутат СУР представив у Актовому Залі Палати Депутатів слідуючу політичну заяву:

«Ми привикли цей день відзначати промовами й урочистими моментами, однак, саме тепер ми повинні зробити аналіз конкретних перспектив стосовно заохочування лінгвістичної різновидності.

Знаємо, що рідна мова – наймогутніший засіб збереження і розвитку спадщини однієї нації.

Безумовно, що лінгвістична різновидність дорогоцінна річ, а тому вона зберігається заохочувальним елементом у Європі. Як доказ цього, майже всі організовані в Брюсселі і в Стразбурзі зібрання допускають використання рідної мови як на пленарних зборах чи засіданнях парламентських комісій, так і на засіданнях політичних груп.

Румунія є очевидним прикладом зберігання та підтримування рідної мови. Дедалі більше держав, наслідуючи румунський зразок, вносять законодавчі врегулювання у галузі захисту прав осіб, які належать національним меншинам згідно з європейськими стандартами, і висловлюють волю покращити їх переставлення на практику.

На жаль, існують вибухові виступи деяких авантюристів, які через перекручування, популістську політику, поповнену явними тенденціями порушення деяких прав, які суперечать європейському духу, пробують спонуквати до змагання у не тій практиці. Ми повинні дійти відмінності між ізольованими випадками та державною політикою, моніторизуючи запровадження передбачень Рамкової конвенції про захист національних меншин, відповідно, Європейської Хартії щодо регіональних мов.

Тому дуже важливо, щоб у фундаментальних інституціях, здатних зберігати рідну мову, існувала послідовність, щоб, таким чином, нацменшини користувалися своїми правами згідно із європейськими вимогами та передбаченнями».

ПРО ДВОМОВНІ НАПИСИ

В силу тієї ж послідовної турботи про збереження нашої етнічної ідентичності вписалося і запитання до Міністра внутрішніх справ щодо двомовних написів на вході у населені пункти зі

значним українським населенням. Про цей парламентський захід наші читачі були поінформовані в січневому номері «Вільного слова».

Між часом, пан депутат ПЕТРЕЦЬКИЙ одержав відповідь від пані міністра КАРМЕН-ДАНІЄЛИ ДАН, з якої підберемо:

«Представлені вами аспекти були передані до уваги префекта повіту Марамуреш, який уточнив, що внаслідок перевірень, зроблених на рівні населених пунктів по DN18, було ідентифіковано один-єдиний випадок, подібний до того, про який ідеться у запитанні, відповідно, про той, що належить комуні Рона де Сус.

Так само префект повіту Марамуреш повідомив, що вимагатиме від місцевих громадських адміністративних властей, про які йдеться, вжиття необхідних заходів з метою виправлення засигналізованих недоліків, а у випадку, що вони не будуть виконані, застосування санкцій, згідно із дійсними законними передбаченнями».

Ми попросили думки щодо цієї відповіді від пана депутата МИКОЛИ-МИРОСЛАВА ПЕТРЕЦЬКОГО, який уточнив:

«Це крок вперед, зокрема тому, що визнається і підтверджується відповідне право. Водночас із практикою зміни написів з причин застосування загальноєвропейського зразка, спонтанно розповсюдилася і помилкова думка, за якою передбачення закону вийшли з ужитку. Проблема лишається відкритою, щоб перевірити чи не знаходяться в такому ж стані й інші населені пункти. Я звернувся до місцевих лідерів СУР з тим, щоб перевірити етнічну структуру комун щодо яких оцінення Марамороської префектури були б неточними».

ЗНОВУ ПРО МІСЦЕВІ ПОЇЗДИ

Як, мабуть, пригадують собі читачі, минулого року пан МИКОЛА-МИРОСЛАВ ПЕТРЕЦЬКИЙ здійснив захід, завершений успіхом, щодо залізничного транспорту в зоні Радна повіту Тіміш. Депутата СУР повідомили виборці, що такого ж типу труднощі повторюються у північній зоні країни, в яких проживає також і українське населення. Внаслідок цього він звернувся і до нового Міністра транспорту пана АЛЕКСАНДРУ РЕЗВАНА КУКА із офіційним запитанням, з якого підберемо:

«На здивування громадян історичного Марамурешу (в якому проживають численні етнічні українці), рух важливою залізничною магістраллю, яка пов'язує жителів цієї зони з рештою країни, проходить із труднощами. В зоні немає інших громадських засобів комунального транспорту, хоча учні і люди з населених пунктів Бістра, Петрова, Леордіна, Вішеу де Жос, Рускова, Репедя, Посніле де суб Мунте, Борша, Лунка ла Тіса щодня вимушені їздити до освітніх одиниць та місць праці іноді на відстані майже 60 км.

Подам кілька прикладів:

Поїзд 4656 по рейсу СІЕТУ МАРМАЦІСЬ – САЛВА – КЛУЖ НАПОКА, ТІМІШОАРА І БУХАРЕСТ перебуває в русі лише протягом 6 днів тижнево, маючи стоянку на вокзалі у Вішеу де Жос протягом 6 годин.

Поїзд 1838, який рухається по рейсу ТІМІШОАРА – ЯСИ має в складі один вагон, який приєднується на вокзалі ДЕЖ ПАСАЖИРИ до поїзда 4133 (поїзда, який рухається по рейсу

ДЕЖ ПАСАЖИРИ – СІЕТУ МАРМАЦІСЬ). Через майже щоденне спізнення поїзда 1838, і поїзд 4133 спізнюється на приїзді до зупинки в СІЕТУ МАРМАЦІСЬ, доїжджаючи після 08:00 (зазначимо, що поїзд 4133 – поїзд курсуючих учнів і робітників).

Приєдную меморандум, адресований Міністерству, якого координує, підписаний примаєрами з 9 населених пунктів, населення яких незадоволене новим рухом поїздів».

ДО ПОВАЖАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК

З нагоди 8 Березня, Міжнародного жіночого дня, депутат МИКОЛА-МИРОСЛАВ ПЕТРЕЦЬКИЙ виклав із Трибуни Парламенту Румунії таку політичну заяву:

«В Румунії жінки дедалі більше втягнені у професійне життя, бажаючи прав і винагород, рівних із мужчинами. Однак, дуже часто вони поставлені в ситуації, в яких повинні зорганізувати свій час так, щоб могли виконувати і роль дружини/матері, а також і роль кар'єрної жінки. Одні з жінок стикаються з питаннями роду домашнього насильства, різних соціальних питань, неповажання прав людини або статевої нерівності.

Згідно з опублікованим Національним Агентством Рівності Шансів між Жінками і Мужчинами дослідженням, за згаданих в зазначеній категорії випадків в останні 10 років в Румунії число випадків з категорії зазначених коливається, а це доводить, що стратегію для поборення цих недоліків слід передумати з тим, щоб віднайти деякі реальні вирішення.

Проаналізувавши такого роду ситуації, Союз українців Румунії зосередив свою діяльність так, щоб українські жінки значніше сприяли утвердженню етнічної ідентичності осіб, що належать до української меншини.

Залучення жінок СУР можна зазначити в різних сферах, вони займаючи керівні та адміністративні функції як на центральному рівні, так і на повітовому і місцевому, вони сприяючи їх належному проведенню.

В культурному плані жінки з нашої організації координують численні художньо-артистичні ансамблі, вокально-інструментальні, хорова гурти, театральні трупи, будучи учасницями національних та міжнародних фестивалів, концертів, таборів, конференцій та симпозіумів міжетнічного характеру, зустрічей із українськими жінками з діаспори, ярмарків народних умільців, багатокультурних виставок.

Особливо важливим є значне втягнення жінок у соціально-виховні дії, у розвиток освіти рідною українською мовою та у гуманітарні акції, які стосуються родин із різними соціальними та матеріальними проблемами. Не бракує також ні діяльності, що пов'язана з літературою, писемною пресою, з радіо і телебаченням, або та, що стосується зміцнення румунсько-українських відносин співробітництва».

Пам'ятники Тарасу Шевченку в Румунії

Кожного року в березні з нагоди відзначення Дня народження Тараса Григоровича Шевченка, Великого поета, знаменного митця та художника України і світу, українці Румунії приходять до його пам'ятників, щоб віддати свою шану Великому Кобзареві. З цієї нагоди проходять урочисті заходи: покладання квітів з промовами про його життя і творчість, виконання пісень на його вірші та декламування його віршів. Але й протягом року місцеві жителі, або гості з України та з інших країн світу, приходять побачити пам'ятники Тарасу Шевченку та щиро поклонитися йому. У Румунії було встановлено протягом часу шість пам'ятників-погрудь українському письменнику Тарасові Шевченкові, зокрема у містах або селах, де компактно проживає українська громада, а саме у Бухаресті, Негостині, Тульчі, Сату-Маре, Лугожі та Сігету-Мармаціей.

Погруддя Тараса Шевченка в Бухаресті

У Бухаресті погруддя Тараса Шевченка було встановлено 1952 року в одному з центральних парків румунської столиці, Херестреу (нині парк імені короля Міхая I). Вважається, що це був першим пам'ятником українському Кобзареві в європейській країні за межами України. У 1993 році це погруддя було знищене вандалами. Через 5 років, 1998 року, в парку Херестреу було відкрито новий пам'ятник Шевченку. Автором роботи є скульптор Геннадій Єршов.

Погруддя Тараса Шевченка у Негостині

Погруддя Тараса Шевченка в селі Негостина було відкрито у березні 2005 року в культурному центрі села. Пам'ятник є подарунком України численній українській громаді села. Погруддя знаходиться біля будинку культури імені Назарія Яремчука. Автором композиції є скульптор Микола Шматько.

Погруддя Тараса Шевченка в Сату-Маре

Погруддя Тараса Шевченка в місті Сату-Маре було встановлено 2009 року в сатумарському парку ім. Васіле Лукачу. У церемонії від-

криття пам'ятника взяли участь представники Закарпатської ОДА та української громади Румунії. Третє погруддя Тараса Шевченка на цей раз було виконане румунським скульптором Раду Чобану.

Погруддя Тараса Шевченка в Тульчі

Погруддя Тараса Шевченка в тульчанському парку особистостей було встановлено у 2011 році. Автор композиції також румунський скульптор Раду Чобану. Бюст стоїть біля пам'ятників Есеніна і Атаюрка, духовних представників національних меншин цього міста.

Погруддя Тараса Шевченка в Лугожі

У місті Лугожі Тіміського повіту біля української церкви Святого Володимира бюст Тараса Шевченка був відкритий у 2015 році. Погруддя було виконане в Україні, а постамент в Румунії. Автор погруддя – скульптор Володимир Римар з Микитинців Івано-Франківської області.

Погруддя Тараса Шевченка в Сігету-Мармаціей

У 2016 році в місті Сігету-Мармаціей Марамуреського повіту відбулася церемонія відкриття погруддя Тараса Шевченка перед Українською православною церквою. Погруддя було зведене на кошти заступника голови Верховинської районної державної адміністрації Ярослава Скуматчука та Союзу українців Румунії. Майстер спорудження погруддя, тонового під бронзу, – прикарпатський скульптор Володимир Довбенюк. Постамент та оновлення парку, де був поставлений пам'ятник, були на кошти СУР. В церемонії урочистого відкриття погруддя Тараса Шевченка взяв участь міністр закордонних справ України Павло Клімкін, який перебував з робочим візитом у Румунії.

У всьому світі нараховується 1384 пам'ятники Тарасу Шевченку, 1256 з яких знаходяться в Україні, а 128 – за кордоном у 35-ох державах. Це найбільша у світі кількість монументів, встановлених діячів культури. В Україні і в світі далі продовжується зростати число пам'ятників на честь Великого Кобзаря.

Христина ШТІРБЕЦЬ

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО НА БЕРЕЗІ ДУНАЮ

Відзначення дня народження Т.Г. Шевченка українцями в Румунії, зокрема в Тульчі, має свої особливості. Це свято, яке не обмежується покладанням квітів до бюсту Великого Українця. Це низка заходів, у яких беруть участь очільники міської і повітової влади, депутати парламенту Румунії і навіть гості з інших міст. У цей день до Тульчі водним шляхом чи суходолом з найвіддаленіших куточків повіту з українських сіл приїжджають колективи художньої самодіяльності.

Так було і у березні цього року. Після покладання квітів у заповненій залі міського театру біля

двох годин звучала українська народна пісня. Вона не тільки гуртує українство, вона стала своєрідною візитівкою української культури у цьому краї. Причому настільки популярною, що її хочуть пізнати й інші.

У складі колективів беруть активну участь представники інших національностей. І не тільки серед дорослих. Відрадно, що до вивчення і популяризації української пісні і танцю діти-українці запрошують своїх однолітків з румунських родин.

(Продовження на 8 стор.)

Унів. проф. д-р **В'ячеслав КУШНІР**
Одеса-Тульча

ХТО ПАПЛЮЖИТЬ СУР?

Організаційне і функціональне зміцнення СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ, зростання його престижу у стосунках з громадськістю і державними інституціями, очевидні для кожної добросовісної людини, породжують дедалі більшу злобу з боку небагатьох наших відомих і невідомих супротивників.

Всупереч правді, честі, нормальному соціо-моральному клімату, автори нападів на СУР вдаються до дедалі підліших засобів, до все брудніших і отруйніших методів. Для нас, синів гордої нації, яка протягом історії пройшла через важкі випробування, сумна та річ, що індивіди, які вдаються до таких нападів, ганьблять гордість називатися українцем і намагаються підірвати нашу здатність здійснювати наші права і свободи в демократичній державі.

Безтямні і дедалі брудніші напади виникли після невдалих спроб підірвати юридично стабільність і безперервність СУР після жалюгідного намагання заснувати самодостатню паралельну організацію. Ці індивіди вдаються до нових нападів, до наклепницьких доносів, неймовірних апеляцій, пригломшливих кольпортацій. Їх нахабство виходить за сферу аморальності, переходячи у сферу безумності. Озброєні брехнею, вигадками, підробками, вони очорнюють

СУР, надіючись чогось добитися, надіючись, що знайдуться наївні, які їм повірять.

Провід Союзу українців Румунії запевняє всіх своїх членів і симпатизантів, що чутки, які ходять, – це плід злоби і брехні. СУР діє законно, його провід легітимний, а певні інадекватності формального порядку не вплинули на продовження діяльності Союзу, вони починають належати минулому; мандат депутата легітимний і незаперечний. Провід Союзу переконаний, що жодна людина з тверезим розумом та елементарною совістю не може повірити вигадкам.

Однак ми повинні були пильними щодо прихованого смислу цих наклепів. Вони стали надто настійливими і не живляться тільки гарячковістю і пожадливістю однієї особи. Щоденні реалії на всіх меридіанах засвідчують, що сучасний світ заражений брехнею, фальшивістю, вигадками, закулісними махінаціями, що набули помпезної назви гібридної війни. Вільний доступ до інформації захаращений явищем FAKE NEWS. А вільний доступ до правосуддя стає приводом до зачіпок. Все це входить до арсеналу великих зіткнень, включно до кофронтацій геополітичного характеру.

СУР означає дуже багато, майже все для здійснення фундаментальних прав українців Румунії, але він може видаватися

незначним на рівні державних, регіональних або геополітичних ігор. І все ж таки, коли конфлікти загострюються, кожен чинник і кожна позиція можуть набути стратегічної ваги.

Проявляючи тверезість і стриманість, не можемо ігнорувати той факт, що в теперішній період етнічна батьківщина втягнута у тривалий збройний конфлікт з глобальними наслідками, що в Україні загострюється електоральна конфронтація, що відносини між країною, громадянами якої ми є, та етнічною батьківщиною – не найкращі. Ми пильнуємо наші чесні і почесні завдання. Та чи немає і таких супротивників, які можуть бути зацікавлені у підпорядкуванні нашої організації за допомогою безсовісних індивідів і втягненню її у комбінації, які нам чужі і які мусять лишатися чужими?

Президія СУР запевняє всю українську громаду Румунії у послідовності і непохитності бути її легітимним представником. Юридичний тиск на СУР існував і буде існувати, а це означає, що ми не допускаємо компромісів. При потребі звернемося і до юстиції. Головне уважно слідкувати за нападами, їх авторами, викривати тих, що діють проти нас з тіні, залишатися коректними і активними як українцями, так і громадянами Румунії.

Президія СУР

ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ З ПИТАНЬ ОСВІТИ І МОЛОДІ ДМВ

19 лютого ц. р. у приміщенні Департаменту міжетнічних відносин відбулися засідання Комісії з питань освіти і молоді та Комісії з питань культури, культів і засобів масової інформації. У цих двох зустрічах брали участь разом із представниками організацій національних меншин в Румунії і представники Департаменту міжетнічних відносин: пані Лаціко Еніко Каталін, держсекретар, пані Крістіане Гертруде Космату та пан Амет Аледін, заступники державного секретаря Департаменту міжетнічних відносин.

До порядку денного засідання були внесені і такі питання:

1. Вибори нового керівного комітету Комісії національних меншин з питань освіти на 2019 рік

2. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин – обговорення залучення організацій національних меншин до підготовки третього національного звіту про стан виконання Європейської хартії регіональних мов або мов меншин

3. Розробка річного робочого плану Комісії національних меншин з питань освіти щодо визначення точної дати та програми заходів в порядку денному.

Члени комісії, які були присутні на засіданні Комісії національних меншин з питань освіти, голосували «за» – одностайно – щодо обрання нового керівного

комітету. Пані Ельвіра Кодря від Союзу українців Румунії стала заступником голови комісії, новим секретарем Комісії національних меншин з питань освіти Департаменту міжетнічних відносин – пані Віоріка Ігельська від Культурного союзу русинів у Румунії, а головою комісії стала

пані Вілдан Бормамбет – від Демократичного союзу турків Румунії.

Щодо конкретних питань у сфері освіти, представники національних меншин наголошували на необхідності у сфері освіти більш ефективного просування способу організації освіти для національних меншин з метою залучення якомога більшої кількості учнів на навчання рідною мовою. У цьому контексті, коли 2019 рік був оголошений "Роком книги" в Румунії, представники національних меншин були заохочені пропонувати проекти, які б сприяли читанню на їх рідній мові, а також проекти, які б підтримували переклади книг авторів з-між своїх громад.

Особливу увагу було приділено організації та проведенню олімпіад з рідних мов національних меншин Румунії.

Також був створений календар заходів на 2019 рік, серед яких є деякі заходи, які будуть організовані спільно з Комісією з питань культури, культів та засобів масової інформації ДМВ.

Голова Комісії з питань освіти СуР
Ельвіра КОДРЯ

До Яс прийшла весна!

Міжнародний жіночий день – 8 Березня – давно уже вважається офіційним початком весни. Саме в цей день на вулицях усіх міст водночас розквітають різноманітні квіти, очікуючи покупців, переважно чоловіків. Це світле весняне свято, яке ще і ще нагадує нам про найцінніше та найпрекрасніше, що є у нашому житті, – кохання, сердечність і вірність. І хіба неправда, що чудово бути жінкою в день 8-го березня, коли їх обдаровують квітами, пристрасною коханням, солодощами та іншими приємними дарунками? Жіночий день – це свято кохання, краси і весни, і присвячується він всім жінкам світу. Наші дружини, можна сказати, це домашні богині, вони піклуються про своїх чоловіків та захищають дітей.

В одній науковій праці було сказано, що, якби ми, чоловіки, хотіли замінити роботу наших дружин протягом одного місяця, найнявши працівників, щоб виконали ті роботи, які виконують вони, тоді прийшлося б нам виплачувати різним фірмам по 3.000 доларів місячно. В цей день всі чоловіки показують, як сильно вони їх цінують і щиро кажуть їм: «Дякую!». В цей особливий день прийнято балувати жінок. А чому тільки в цей день? Та ж вони такі цінні для нас щомісяця, як і кожного дня!

Міжнародний жіночий день асоціюється з першими променями сонця, весною, коханням і позитивними емоціями. В цей день чоловіки і жінки дарують квіти, листівки з віршами, солодощі та інші подарунки своїм дорогим матусям, коханим жінкам, бабусям, сестрам.

10 березня вся «родина» Яської філії СУР та її найближчі друзі сердечно та щиро, з гарним настроєм відсвяткували Міжнародний жіночий день з розважальною святковою програмою,

подарованою всім високоповажним гостям, членам нашої організації, студентам, з бадьорим весняним настроєм, посмішкою й оптимізмом.

Щоб зробити цей чудовий весняний день ще приємнішим та яскравішим, комітет Яської філії СУР приготував для прекрасної нашої половини кілька цікавих моментів: в період 8-9 березня, напередодні Міжнародного жіночого дня в приміщенні нашої філії була організована виставка книг (тому що ми заодно святкували і день письменника) українських письменників з нашої країни та України під гаслом «Ода письменникам» та «Слово збереже світ». А 10 березня в

гарно прибраному залі Клубу лікарів, де відбувся урочистий захід, ми представили виставку портретів улюблених українських письменників з України та Румунії.

Голова Яської філії Віктор Григорчук, ведучий свята від імені проводу СУР, а також і комітету Яської філії, щиро привітав колег-жінок зі святом, висловив вдячність за доброту й чуйність, сумлінну працю, внесок у загальній праці нашої філії у створенні атмосфери поваги та гармонії, а також побажав щастя та любові жіночій половині, присутній на цьому заході. Він нагадав

про історію виникнення свята, пов'язаного з намаганням жінок бути рівними у правах із чоловіками. Навів приклади професій, в яких прекрасна половина була першою, назвав імена жінок-учених, рекорди, які завоювали представниці прекрасної половини. Хіба ж можна уявити сьогодні будь-яку професію без жінок? Адже їм під силу покоряти всі горизонти. Наприкінці свого виступу голова філії наголосив на кількох цікавих фактах, афоризмах та цитатах про жінок і закінчив свій виступ віршем нашого поважного поета і письменника Михайла Трасти «На день матері без матері», віршем, який багатьох довів до сліз.

Гучними аплодисментами присутні зустріли пані Отілію Захаров, викладача Національного коледжу «Октав Банчіла», яка своєю майстерністю й емоційністю виконання подарувала усім присутнім вінець улюблених пісень в супроводі гітари та оплесків запрошених.

На нашу думку, захід заслужив зусилля організаторів, а наші гості, особливо представниці прекрасної половини, залишилися вдячними за моменти, проведені в невеликій українській родині міста Яси. Важко описати словами, наскільки тепла і святкова атмосфера була у залі під час концерту, тому і не дивно, що гучні аплодисменти звучали після кожного виступу. З гарним настроєм, привітаннями та квітами покидали Клуб лікарів після концерту жінки, дякуючи за це артистам та організаторам свята.

Від імені Яської філії СУР бажаю, щоб у кожній жіночій долі, і не тільки, у святкові дні було сонячно і затишно. Нехай надійною опорою для вас буде родина, яка, немов весняне деревце, квітне і проростає новими пагінцями! Бажаю всім представницям прекрасної статі міцного здоров'я і благополуччя, великого особистого щастя, уваги й любові від рідних і близьких людей.

Голова Яської Філії СУР
Віктор ГРИГОРЧУК

У СУЧАВІ: ЗАХІД НА ТЕМУ...

(Закінчення. Поч. на 2 стор.)

Але якщо говорити виключно про українську громаду, то Ваша роль ще більш важлива, оскільки наша громада у великій мірі залежить від збереження і продовження нашої рідної мови, наших традицій, які, в основному, поширюються зокрема завдяки Вам. Ви, жінки, маєте дуже важливу роль у зміцненні та утвердженні нашої громади, і саме тому Союз українців Румунії далі покладається на Вашу підтримку та сподівається, що кількість членів Сучавської філії СУР постійно збільшуватиметься».

Голова Сучавської організації СуР інспектор Лучія Міжок відмітила, що День 8 березня є доброю нагодою поспілкуватися, краще познайомитися та подружитися, обмінятися досвідом у сфері навчання, й не лише. Вона сказала, що у заході беруть участь й представниці важливих сучавських установ, з якими члени української громади дуже добре співпрацюють та що двері сучавської сурівської організації відкриті для всіх українців та її симпатизантів. Священик української православної церкви Святих апостолів Петра і Павла міста Сучава Михайло Мадяр помолвився румунською та українською мовами і привітав присутніх жінок зі святом, висловив свою надію, що такого роду заходи все частіше будуть організуватися в Сучаві.

Члени проводу Сучавської філії СУР подарували жінкам та дівчатам прекрасні квіти, побажали їм добра, щастя, любові, натхнення у нелегкій праці, радості та сімейного затишку. Після завершення урочистої частини заходу святковий та весняний настрій створили солісти св. Михайло Кобзюк та інженер Юрій Сірічук, які виконали українські пісні, присвячені жінкам.

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РУМУНІЇ

5 березня 2019 р.

Шановний пане Петрецький,

Дозвольте від імені Посольства України в Румунії та учасників міжнародного соціального проекту «Книга Добра» висловити щире подяку за участь Союзу українців Румунії в організації поїздки до Румунії групи українських дітей, які постраждали від збройної агресії Російської Федерації проти України.

Ми високо цінуємо Ваші особисті зусилля, спрямовані на забезпечення належних умов перебування учасників зазначеного вище проекту у Бухаресті, а також Вашу разом з представниками української громади Румунії участь в організованих Посольством заходах.

Впевнений, це сприятиме зміцненню зв'язків між українцями поза межами кордонів, а також консолідації дружніх відносин між Україною та Румунією.

Користуючись цією нагодою, дозвольте поновити запевнення у своїй високій до Вас повазі.

З найкращими побажаннями,
Олександр Баньков

Голові Союзу українців Румунії
Пану Миколі-Мирославу Петрецькому

Бухарест

ДО 85-РІЧЧЯ МИХАЙЛА ВОЛОЩУКА

**ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ПАНЕ
РЕДАКТОР ІВАН КОВАЧ!**

(Наш відомий поет МИХАЙЛО ВОЛОЩУК представляє себе, ділиться з читачами «Вільного слова» думками про своє творче 85-річчя)

Доброго дня Вам. Хочу Вам сказати, п. Ковач, що Ви дуже гарно представляєте мої вірші в газеті «Вільне слово», навіть добавляєте і фотографії, на яких можна побачити Дніпро та інше...

Я за це Вам щиро, щиро дякую. Та хоча ми не зустрічалися ніколи, але Ви від моїх віршів не відвертали ні разу плечі.

Ви, по можливості, друкували їх, хоча я вже людина не молодого віку.

Мої вірші не філософічні, – вони саме такі, як і селянська душа і серце, їх сільські люди дуже легко розуміють і завжди їх ждуть.

Я вже Вам писав, що не мав того щастя зробити українську школу, як інші діти рідного села, не вчився ні хвилиночки, а те все, що я доробив у Карпатах, все вивчив на румунській мові.

Хочу Вам сказати, що 40 літ я працював в Лісовій промисловості, в місті Ватра Дорней технічним креслярем.

Але любов до Української мови не згасала в моєму серці, а процвітала.

Я старався за допомогою українських словників вивчити її, а потім і пробувати

цією золотою мовою писати і вірші.

Я в курортному місті Ватра Дорней мав свій дім, а коли вже вийшов на пенсію, подумав, що робити, лишитися жити у Ватра Дорней, чи повертатися в рідне село – в Негостину, і жити між українцями?

В той момент, наче якийсь голос із небес, сказав мені: повертайся в рідне село, в Негостину, і живи між українцями до кінця свого життя!

І я тоді покинув курортне місто Ватра Дорней і повернувся після 40 літ до батьківської хати.

І коли вже повернувся в Негостину, я подумав зробити вокальний артистичний гурт, який називався б «Негостинськими квітами».

Знайшов у селі 26 гарних дівчат, і так ми почали проводити в Культурному домі репетиції.

І тому, що я вмю грати на різних інструментах, – на скрипці, на мандоліні, на акордеоні, на органі, і тому, що маю і трирічну музичну школу, мені вдалося зробити гарний репертуар українських пісень і своїх власних, з якими ми виступали на різних сценах – в Негостині, в Сучаві, в Сереті, в Радівцях, в Кемполунгу, в Гура Гуморулуй, на Фестивалі в Одоргеюл Секуєск, виступа-

ли і в Україні – в Чернівцях, в Кіцмані, а в кінці і в місті Києві!

16 літ я працював із «Негостинськими квітами», з якими здобув різні дипломи і велику повагу...

Потім «Негостинські квіти» розійшлися повсюди, але пам'ять яскрава цього гарного гурту залишилася жива.

Я не жалію, що повернувся в Негостину, де люди цього села мене називають художником, бо майже немає в Негостині хати, в якій не було би моїх картин.

Я у своєму домі зробив власну художню виставку картин.

Тепер, коли з мого життя почали відлітати роки, немов осінніми небесами журавлі, прийшла і деяка втома, і

момент, коли вже можна побачити і захід свого життя...

Скоро я буду мати 85 літ.

Багато це, чи мало? Це вже Ви скажете.

Я ще й нині ношу до своїх читачів українські газети, і це ще від 2002-го року – це може Вам підкреслити пан проф. Зибі Фрасинюк, пан проф. Іван Кідещук, пан проф. Віктор Серединчук, і всі люди села можуть доказати, що це правда.

Маючи на увазі, що стільки зробив, щоби українська мова процвітала, аби не пропала, знаючи те, що у 2019-му буде мені 85, не змогли б ви видати мені якусь останню книжечку моїх віршів? (Ні вякому разі не я, а СУР, – І.К.)

(Продовження на 10 стор.)

ІНТЕРВ'Ю З ОКСАНОЮ ТАЛАБІРЧУК – ПРОФЕСОРОМ, КАНДИДАТОМ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У IX-му Міжнародному симпозіумі "Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність", який відбувся 8-10 березня 2019 року в Повітовому музеї Сату Марє, взяла участь Оксана Талабірчук, професор, кандидат філологічних наук Ужгородського національного університету, спеціалізація українська література зарубіжжя сучасного періоду, в секції «Мовознавство, літературознавство, освіта і мистецтво», з доповіддю «Поетика оповідання «Нуця» Івана Ковача. Ми записали з Оксаною Талабірчук коротеньку розмову, яку пропонуємо увазі читачів «ВС».

– Доброго дня, пані Оксано! Ви виступили на науковому симпозіумі у Сату Марє в секції «Мовознавство, літературознавство, освіта і мистецтво» з дуже цікавою доповіддю. Будь-ласка, розкажіть коротенько про зміст Вашої доповіді.

– Доброго дня! Доповідь моя була присвячена поетиці оповідання «Нуця» Івана Ковача. Я ознайомила із працями Івана Ковача та інших сучасних письменників із збірника "Просвіт", де представлено кілька оповідань кожного письменника, й це оповідання мене вразило своєю поетикою, своєю архітектонікою, психологізмом оповіді, можна навіть сказати, неореалістичним письмом.

– Як виникла ідея написати доповідь про це оповідання?

– Мені дуже сподобалося це оповідання, ця тема, потім згодом я дізналася, що в Румунії, в Сату Марє проводиться цей симпозіум і я подумала, що це хороша нагода написати доповідь, опрацювати матеріал і приїхати сюди виступити з доповіддю.

– Що Вам найбільше сподобалось в оповіданні?

– Найбільше мені сподобалася тема, як майстерно автору вдалося зобразити переживання головної героїні дівчинки Нуці, адже він обрав для себе тему першого кохання, й ця тема ніби здається такою легкою, й що вона описана у світовій літературі та у кожній національній літературі, але автор, власне, з

допомогою психологічного зображення оповіді відтворив оці душевні переживання дівчини, дуже тонко передав їх за допомогою описів природи, – як вона хвилюється, як вона хвилюється через оцей лист, й дуже тонко відтворив психологізм оцього стану дівчинки, і це захоплює, дуже вражає.

– Які інші твори письменника Івана Ковача вам відомі?

– На жаль, тільки ті, які були представлені у згаданому журналі «Просвіт», тому що в Ужгороді я, на жаль, не мала доступу до його творчості, але при нагоді я буду рада продовжити вивчати творчість письменника Івана Ковача, якщо буду мати змогу.

– На завершення розмови, прошу Вас поділитися Вашими особистими враженнями від участі у симпозіумі «Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність».

– Цей симпозіум справив на мене тільки позитивні, дуже приємні враження. Була дуже хороша атмосфера, хороша організація симпозіуму, на високому міжнародному рівні. Це така подія, яка дала нам змогу познайомитися із науковцями із Румунії, поспілкуватися, побачити, хто чим займається, якими темами і, власне, збагатити свій культурний обмін і свій досвід та поділитися своїми дослідженнями.

– Дякую за розмову й бажаю Вам творчих успіхів!

– Дякую гарно взаємно.

Інтерв'ю записала

Христина ШТИРБЕЦЬ

ЮРІЄВІ ПАВЛІШУ – 80 РОКІВ

Одного дня по інтернету я знайшов вість «Казка про життя. Поет приведений до Дому старожилів у Бая Спріс більше мертвий, ніж живий». Мене обурила ця «Казка», тому що я знав, що Юрій Павліш, про якого в ній була мова, там мешкає вже біля двох років, там, де я його відвідував, а ще ми балакали декілька разів по телефону.

Нещодавно він дзвонив мені з баямарської лікарні, просив купити йому «білети» на лотерею, а це було однієї суботи і я тоді подумав, що Юра не такий уже й хворий, коли йому потрібні «білети» на лотерею.

В статті по інтернету, написаній Василе Германом в газеті Акса Ньюс Марамуреш (Аха News Maramures) подає і коротеньку біографію поета Юрія Павліша, нагадуючи, що він народився 19 березня 1939 року...

Тож я подумав відвідати його в Домі пенсіонерів-старожилів у Бая Спріс, в містечку, розташованім на 10 км від міста Бая Марє.

Перед тим, ніж відвідати його, спочатку подзвонив йому й заїс до Бая Спріс нові наші українські часописи, але його не знайшов. Він, як довідався, гуляв по місту і я його не дочекався. Цього разу ми домовилися, щоб я його відвідав 14 березня 2019 р. На вході до будинку, де мешкає наш поет, зустрів двох мужчин, – один із них був славний Юрій Павліш.

Юрій зрадів, побачивши мене з дочкою. Ми були запрошені до його кімнати, де балакали на волі.

Подарунок, не без шампанського, був вручений йому від моєї сім'ї з нагоди його вісімдесятиріччя.

Потім ми перейшли на тему життя і творчості поета Юрія Павліша. Я звернувся до нього з кількома запитаннями, на які він погодився відповісти:

– Пане Павліш, як мені відомо, ти народився 19 березня 1939 року в селі Копашиль Карашсеверінського повіту, в Банаті, значить, через кілька днів ти сповниш 80 років. Многая літ! Якщо тобі не трудно, прошу тебе представити себе читачам «Вільного слова».

– Як ти сказав, я народився в селі Копашиль, що в Банаті, в багатодітній

родині. Тато був робітником-лісорубом, а мати була газдинею.

В моїй сім'ї було шестеро дітей – три хлопці і три дівчата. Семирічку я закінчив у рідному селі, далі продовжив учитися в Сігетській Українській педагогічній школі.

Юра, з ким будеш святкувати твій день народження?

– До мене прийде мій старший син Юрій-Чіпріан із Констанци – він там працював моряком, тепер – пенсіонер, вийшов на військову пенсію полковником.

Другий син, Крістіан-Володимир, живе в місті Деж разом зі своєю мамою.

Третій син Габрієл-Доріан-Леонід – директор Будинку культури в Мотру.

Менші сини не можуть прийти до мене, тому що працюють.

Мій день припадає на вівторок. Тут, у цій пансіоні, я дуже добре почувуюся, мене тут всі поважають і гадаю, що на моє свято будуть присутні директор Василе Герман, бухгалтер Елена Керекеши, медсестри Дора-Делія та Анджеला і всі мої приятелі, які живуть тут.

Звідци мене пошлють лікуватися до лікарні в місто Бая Марє, де я лікувався і досі.

– Юра, я знаю твого старшого брата Василя, який живе у Лугожі. Знаю, що і він закінчив педагогічну школу в Сігеті 1953 року. Ти коли поступив до школи в Сігеті?

– Василь закінчив школу 1953 року, а я того ж самого року восени поступив до школи в Сігеті, яку закінчив через чотири роки, в 1957 році.

Перший рік я учителював у селі Русково, а від 1958 року – в селі Русь-Поляни, де і залишився до пенсіонування і де жив до 2017 року, коли, захворівши, переселився до Пенсіонерського дому у місто Бая Спріс. Але до цього часу я перебував у різних лікарнях.

– Що можеш сказати про свою творчість?

– Коротенько я тобі скажу, що надрукував більше збірок поезії. Перша збірка появилася 1961 року, була опублікована в «Новому віці» українською мовою. Вона була перша збірка на українській мові в Румунії. Друга збірка під назвою «Сходи» видана 1979 року, за яку я одержав премію Спілки письменників Румунії.

Другу премію Спілки письменників я отримав за збірку «Через поле, через яр йшла лисичка на базар» 2014 року. Я член Спілки письменників Румунії від 1976 року.

Бажаю тобі, пане Павліш, багато здоров'я, щасливого життя і творчого натхнення.

З води і роси, пане Юра!

Степан БУЧУТА

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО...

(Закінчення. Поч. на 4 стор.)

Сьогодні в Тульчі у танцювальних колективах діти трьох вікових груп успішно опановують техніку українських танців. З'являються подібні колективи і в інших селах, наприклад, у Мурігйолі.

Помітно зростає інтерес до української мови, культурно-просвітницьких заходів. Ми вперше в одному заході вшанували пам'ять Тараса Шевченка і Міхая Емінеску. Шість років тому разом із Генеральним консульством Румунії в Одесі таке свято було проведено у нашому місті. Тепер, за підтримки Генерального консула

пана Еміла Рапча, Одеської національної наукової бібліотеки, Центру по роботі з українцями за кордоном, Одеського відділення Національної спілки краєзнавців України, Тульчанської повітової філії Союзу українців Румунії та бібліотеки повіту Тульча такий захід відбувся на румунському березі Дунаю. На імпровізованій вис-

тавці були представлені твори Тараса Шевченка і Міхая Емінеску, переможці напередодні влаштованого літературного конкурсу в Тульчі ознайомили присутніх зі своїми есе. Діти і дорослі читали вірші поетів, хор «Задунайська Січ» виконав декілька пісень творів на слова Тараса Шевченка.

Завдяки увазі держави до національних громад у Румунії, зокрема української, зазначене слід розглядати як багатоконфінентний процес на стадії розвитку, який мотивує, породжує нові ідеї, що можна тільки вітати.

Сату-Маре**«Румунсько-українські відносини.
Історія та сучасність»
IX-ий Міжнародний симпозіум**

8-9 березня у м. Сату-Маре пройшов IX-ий випуск Міжнародного симпозіуму «Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність». Організатор цієї події – Сатумарська філія Союзу українців Румунії за фінансовим сприянням Союзу українців Румунії (СуР). Слід згадати партнерів цього заходу: Повітовий музей Сату-Маре, Ужгородський національний університет, Чернівецький благодійний фонд «Суспільні ресурси та ініціативи», Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, Клузький університет ім. Бабеша Бойоя, Повітова рада Сату-Маре, Повітова бібліотека ім. Петре Дулфу, Бая Маре, Посольство України в Румунії, Всесвітня служба радіо Румунія, Національне телебачення, Сатумарське місцеве телебачення та Сатумарський часопис «Північно-західна газета».

Відкрили Міжнародний симпозіум депутат Румунського парламенту, голова СуР Микола-Мирослав Петрецький, посол України в Румунії Олександр Баньков, префект повіту Сату-Маре Даріус Філіш, голова Повітової ради Чобо Патакі, менеджер Повітового сатумарського музею д-р Лівіу Марта, завідувач кафедри з політології і державного управління Ужгородського університету проф. д-р Микола Вегеш, завідувач кафедри української літератури Чернівецького національного університету проф. д-р Володимир Антофійчук та інші поважні особи.

У своєму вітальному слові депутат Микола-Мирослав Петрецький наголосив:

«...В цілому, національні меншини є справжнім мостом. Красномовним прикладом є участь міністрів закордонних справ Румунії та України на церемонії поставлення погруддя україн-

ського національного поета Тараса Шевченка 29 жовтня 2016 року в Сігету-Мармації...» (...)

«Україні потрібна підтримка, щоб вона могла продовжувати шлях до Європейського Союзу. Впроваджуючи реформи, спрямовані на зміцнення інституцій української держави та зміцнення демократії в Україні, Румунія активно бере участь у наданні експертних знань для боротьби з корупцією та реформування сектору цивільної безпеки. Крім того, Румунія готова підтримати процес реформ і розуміє потреби модернізації та особливий клімат, в якому відбуваються зміни в Україні». (...)

«Цей шлях до Європи, який Україна прагне і слідує, є складним завданням, оскільки Україна взяла на себе зобов'язання щодо прийняття та здійснення реформ. Але те, що відбувається на Донбасі, створило багато проблем щодо безпеки, соціальних, економічних і гуманітарних, які були керовані державою та українським суспільством. Отже, орієнтація України на Європейський Союз відбувається у виняткових обставинах. Ситуація на Донбасі, поки що, не дає чітких перспектив політичного врегулювання...».

Організатор симпозіуму Люба Горват заявила: *«Ми хочемо побратати два народи Румунії та України, об'єднати істориків, політологів, соціологів, людей культури в науковій сфері для того, щоб обговорювати історію та проблеми, які нас об'єднують і диференціюють».*

На пленарному засіданні високого рівня взяли слово науковці, діячі культури та представники Міністерства освіти Румунії, вищих навчальних закладів, музейних закладів, громадських організацій, благодійних фондів, загальноосвітніх шкіл Румунії та України, представники Союзу українців Румунії, місцевої влади та ЗМІ. Таким чином, унів. проф. д-р Володимир Антофійчук повідомив, що на премії Івана Бажана цього року були надані українцям, які розвивали українську культуру: Ірині-Любі Горват – генеральному секретарю Союзу українців Румунії, голові Сатумарської філії СуР, Ельвірі Кодрі – раднику з питань українського шкільництва при міністерстві національного виховання Румунії, Івану Гербілю – лектору д-ру філологічного факультету Клузького університету та викладачу Євсебію Фрасинюку.

(Продовження на 13 стор.)

Роман ПЕТРАШУК

ЦІКАВА І ЦІННА КНИГА-АЛЬБОМ

Нещодавно літературно-видавничий скарб міста Чернівці збагатився на дуже вартісну книгу «ВІТАННЯ З БУКОВИНИ» – Видавництво «Наші книги», 2017 р. Надрукована у прекрасних графічних умовах, ця книга фотоальбом-каталог поштівків (поштових карток), виданих наприкінці XIX – початку XX-го століття в буковинському краї. В ньому в старовинних поштівках зображені місцевості та жителі цього краю. Його автором є пан Микола Салагор – начальник Чернівецької митниці ДФС, державний радник митної служби II рангу, депутат Чернівецької обласної ради. Мимо складних службових обов'язків, автор, захоплений збиранням поштівків та історією, особливо історією Буковини, знайшов собі час, щоб зібрати, упорядкувати і дати до друку такий важливий, багатий матеріал. Так, як це пише сам автор, звертаючись до читачів: «Книга, яку Ви тримаєте у руках, – не просто видання колекції поштівків на буковинську тематику. Кожна із поштових карток – джерело фактичного матеріалу до вивчення й розуміння нами історії рідного краю, усвідомлення себе частиною великого українського етносу».

Для цієї книги-альбому автор скористався значним числом поштівків із власної колекції кінця XIX – початку XX-го століття, але не лише нею. Робота була складною, маючи на увазі, що тематика різноманітна, як це вказано на обкладинці. Переглядання цього фото-альбому створює можливість «подорожувати» місцевостями, мальовничими околицями Буковинського краю, дає можливість бачити постації мешканців багатьох етносів, пізнавати тодішніх політичних, громадських та культурних діячів, про котрих більшість із нас знали тільки з історичних книжок, або з оповідань батьків, а то прямо, і не знали нічого, бо через різні історичні ситуації про деяких із них було заборонено щось згадувати.

Історія Буковинського краю довга і багата на відомості про різні події. Через своє географічне положення і сусідні народи, якими межувалася, ця давньо-слов'янська територія була заселена і населенням різного етносу. Окрім корінного українського населення, тут проживали і румуни, поляки, німці, євреї, вір-

мени, липовани, мадяри та інші національності. Завжди Буковина була і осталася багатонаціональною. Всі національності мали свої характерні ознаки щодо убрання, звичаїв і обрядів, заняття тощо. Це відбивалося навіть і в архітектурі будівлей та різних спорудах. Все це

соціальні потрясіння минулих століть, буковинська поліетнічна спільнота продовжує мирно співіснувати й берегти пам'ять про минуле свого рідного краю – Буковини, історія якого закарбувалася не лише на сторінках архівних документів та наративів, але й у візуальних зображеннях, старих поштівках, які первісно були просто засобом поштової кореспонденції, а тепер стали цінним історичним джерелом».

Книга-фотоальбом надрукована українською мовою, але вступне слово і передмова перекладені і по-англійськи. Це дає можливість ознайомитись з її змістом і закордонним читачам і, таким чином, поширити її популярність. Книга має всього 528 сторінок і включає такі важливі частини: Карти Буковини, Населення, Видатні особистості, Місто Чернівці і Чернівецький повіт, Повіти: Вашківський, Заставнівський, Кіцманський, Путильський, Садагурський, Сторожинецький, але і Південнобуковинські: Гура Гуморський, Дорненський, Кимполунзький, Радивецький, Серетський і Сучавський. Також є і краєвиди Бессарабії (Хотинський повіт Бессарабії) та Герца Дорохойського повіту Румунії. Спеціальне місце у книзі приділено і Першій Світовій війні на Буковині. Є і картини з буковинського побуту художника Євгенія Максимовича, а також і Замальовки з буковинського побуту Отто Мартіна.

Маючи на увазі це все, книга є цікавою, цінною і для читачів Румунії, головню з Південної Буковини, але не тільки для них.

Так, як згадує у цій книзі пані Світлана Побережник – укладач фотоальбома – робота розпочалася і над виданням подібного фотоальбома тільки про столицю Буковини – «Український Париж» – Чернівці. Напевно, і він буде тішитися таким самим успіхом та користуватися такою ж самою популярністю, як і «Вітання з Буковини», «що єднає покоління, вчить шанувати і оберігати культурну спадщину своєї малої батьківщини».

Особисто я дуже радий і горджуся, що маю цю книгу-альбом і висловлюю свою вдячність пану Миколі Салагору за те, що він мені її подарував з посвяченням та авторським підписом.

Текст і фото:
Ярема ОНИЦУК

явно відображається і в тодішніх поштівках. Але понад усе найважливішими були людські взаємні відносини, а з цієї точки зору Буковина була прикладом. Незважаючи на різні, включно воєнні, події, котрі поставили свій відбиток на історію краю, існувала толерантність населення, яке проживало у згоді, співпраці і взаємнім порозумінню, так само, як і тепер. Про все це згадує у передмові до книги і пан Михайло Чучко – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Стародавнього світу, Середніх віків та Музезнавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: «Та незважаючи на пережиті воєнні лихоліття й

робота розпочалася і над виданням подібного фотоальбома тільки про столицю Буковини – «Український Париж» – Чернівці. Напевно, і він буде тішитися таким самим успіхом та користуватися такою ж самою популярністю, як і «Вітання з Буковини», «що єднає покоління, вчить шанувати і оберігати культурну спадщину своєї малої батьківщини».

Особисто я дуже радий і горджуся, що маю цю книгу-альбом і висловлюю свою вдячність пану Миколі Салагору за те, що він мені її подарував з посвяченням та авторським підписом.

Текст і фото:
Ярема ОНИЦУК

(Закінчення. Початок на 7 стор.)

Я їх маю вже написані на компютері.
Не могли б ви говорити із тією комісією, яка вирішує, кому друкувати, а кому ні, щоб з нагоди моїх таких глибоких років вирішила, що це все можна, або ні...

Я звернувся до Вас із цим благанням, бо чомусь я якось відчуваю Вас, як рідного.

Це певно, що була би моя остання КНИЖЕЧКА, бо це свідчить про мої роки...

Я би Вам послав вірші електронічно, чи як, прошу Вас щиро якось повідомте мене. (Ви повністю заслуговуєте цього. Так званий реферат на Вашу нову книжку я підписав сьогодні, й не тільки я – І. К.).

Здоров'я Вам, Пане Іван Ковач.

З пошаною
М. ВОЛОЩУК

ДО 85-РІЧЧЯ МИХАЙЛА ВОЛОЩУКА

ГОЛОС, МОВБИ З НЕВІДОМОГО СУЗІР'Я

Як ти виглядав і як ти виглядаєш
Тепер, як роки відлетіли з життя,
Чому осінь ясна, яку ти кохаєш,
Тебе, як чужого, в старість завела?

Зречися її, не дивись в її очі,
Хай дивляться інші в її сторону,
Як з нею будеш зустрічатись щоночі,
Вона заведе тебе нишком у зиму...

І лише тебе серед лютих морозів,
Щоб в своїх прогуляках твій слід замели,
Щоб там, під загрозою снігу і грозів,
Ти став би навіки слугою сивини...

Благаю, щоб з осінню ти розлучився,
Не дивився, що вона золота,
Вернись до весни, щоб ти знов народився,
Щоб знов став красою для свого села!

Михайло ВОЛОЩУК

Минуло 158 років від смерті Тараса Шевченка

«...НЕ КОБЗАР, А НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРОРОК» «Він весь палає якимось шаленим, всезнищуючим вогнем»

21 листопада 1860 р. Шевченко отримує право на друкування незадовго до укладеного ним «Букваря». Це був його спротив перед русифікацією української молоді, а зокрема, дітей, яким у школах в Україні всі предмети викладалися російською мовою, та вислів про уболівання за долю рідної мови.

(Принагідно сказати, що нове видання «Кобзаря» та поява окремих поем і поезій поета різними іноземними мовами – польською, чеською, болгарською, словінською, російською та ін. – особливою мірою посприяли й появі «Букваря». Йшла мова, внаслідок переговорів із Шевченком та московським видавцем К. Солдатенком, навіть і про третє видання «Кобзаря». В кінці '60 року в Петербурзі виходить «Кобзарь Тараса Шевченка в перекладі російських поетів», редактований в Ніжині. Це переклади російською М. Гербея, О. Плещеева, М. Берга, Л. Мейя, М. Курочкина та ін. В петербурзькому виданні вперше російською мовою була поміщена також і автобіографія Шевченка).

«БУКВАР»

В такому контексті вже на початку 1861 р. «Буквар» Шевченка, «розрахований на користування в недільних школах», виходить з друку кількома тисячами примірників.

До Києва (М. Чалому), хоч уже й тяжко хворий, поет висилає 1000 примірників «Кобзаря», до Полтави – теж 1000. Це «на користь народних шкіл». В листі до М. Чалого з цієї нагоди Шевченко пише, що він бажає видати українською мовою також і арифметику, географію та історію України.

У 1860 р. працелюбному Шевченку вдається, начебто, все. Адже він, немов на «останній стометрівці», хоче «на сторожі коло них поставити слово». Коло кого? Коло рідних, покріпачених далі земляків. Це був рік «його національних стремлень, його боротьби проти одвічного ворога, яку не зламали ніякі сили». Критик, академік Срезневський, торкаючись багатства нових поезій і планів поета, написав: «Шевченкові обвинувачення стали нестерпними: він громить і б'є, він весь палає якимось шаленим, всезнищуючим вогнем».

Про свій тяжкий стан здоров'я 20 січня 1861 р. Шевченко написав у листі до брата Варфоломея: «Утомився, ніби копу жита за одним заходом змолотив», але нездужати поет почав вже з кінця 1860 р. 14-15 лютого 1861 р. Тарас Григорович на звороті офорта/автопортрета напише свій вірш «Чи не покинуть нам, небого...». Останній...

ОСТАННІЙ ДЕНЬ ЖИТТЯ Т. ШЕВЧЕНКА

В останній день життя Шевченка при ньому (дуже хворому) був М. Лазаревський, який прибув до його помешкання 25 лютого в суботу з нагоди іменин поета. Шевченко тоді був у важкому стані: сидів на ліжку й тяжко-тяжко, ледве дихав. Але свідомий, бо проказав другові так: «Напиши братові Варфоломею, що мені дуже недобре!».

Але ж приїхав п. Барі, лікар, який уточнив, що водянка у хворого «кинулась у легені».

Розповідь Лазаревського, за нотатками Дм. Чуба: «...Муки страдника були несканні. Мушка, покладена на груди, дещо полегшила страждання, і хворому прочитали привітальну депешу з Харкова від Трупова.

«Спасибі!» – тільки й зміг сказати. Потім попросив відкрити квартиру, випив склянку води з цитриною і ліг. Здавалося, він задрімав. Присутні зійшли в його майстерню...».

«ОТ, ЯКБИ ДОДОМУ...»

Над ранком до хворого поета прийшли й інші друзі.

Що далі?

«Він сидів на ліжку, кожні 5-10 хвилин запитував, коли буде лікар, і висловлював зажити опій, щоб забути у сні. Коли лишився у нього сам М.М. Лазаревський, Т. Шевченко почав говорити й казати, що він навесні поїде в Україну, що рідне повітря поверне йому здоров'я: «От, якби додому, там я б, може, одужав».

О 6 годині прибув лікар Круневич: тяжкий стан, але, як здавалось, Шевченко «розумів це».

О 9 годині приїхав Круневич разом із Барі. Вислухали хворого: вода наповнює легені. І привітальна телеграма від Полтавської громади. У відповідь поет: «Спасибі, що не забули!».

Далі: «По тому лікарі зійшли вниз. Тим друзям, що лишилися з ним, Т. Шевченко сказав: «Чи не засну я, візьміть вогонь!». Але хвилин за п'ять знову озвався: «Хто там?». Він попросив повернути Барі і сказав: «У мене знову пароксизм, як би спинити його?».

Пів до 11-ї. Відвідали друзі: застали хворого, «сидячи на ліжку без вогню, йому було дуже тяжко». Поет їм сказав: «...Мені хочеться говорити, а говорити тяжко».

Всю ніч просидів Шевченко на ліжку – біль у грудях «не дозволяв йому лягти». Внизу, в майстерні – приятелі.

5 година ранку. До слуги: «Прибери ж ти тепер тут, а я зйду вниз».

Що було далі? – «Зійшов Т. Г. у майстерню, охнув, упав і о пів до шостої (...) поета не стало».

ПОХОВАЛЬНА ОБІДНЯ

Поховальна обідня відбулася 28 лютого в переповненому храмі.

О 17-й годині того ж дня Тараса Григоровича Шевченка було поховано. На могилі промовляли: Куліш, Білозерський, Костомарів, Чужбинський, Паволга, Хархатий, Курочкин, Южаків. Були щирі, сердечні слова про Великого, Невмирущого.

«ГОРЕ І РАДІСТЬ...»

Але ж роль Шевченка для України і українського світу, все ж, визначив той (дещо контroversійний), який зробив йому й чимало зауважень, як, наприклад, щодо писання деяких творів російською мовою, – Пантелеймон Куліш.

Він сказав: «Спів цей був для неї (київської молоді – Дмитро Чуб) воістину гуком воскресної труби архангела...»; «Тільки на Шевченка взирано не зв'язане нічим, крім дружби, браття, як на якийсь небесний світильник, і се був погляд правильний». В іншому місці: «Справді, наші молоді мрії знайшли в Шевченкові благословенне оправданне, знайшли запоруку своєї будуччини. Се вже був не Кобзар, а національний пророк...».

Однак, цитуючи Дм. Чуба з 1987 р.: «Не можна сказати, що Шевченко у житті мав лише горе. Правда, на своєму життєвому шляху наш поет мав дуже багато горя і поневірянь, чим, здається, не може похвалитись жодний письменник у світі, крім хіба українських письменників у підсоветській Україні, але не можна сказати, що Шевченко в своєму житті не мав радости, що помилково твердили майже всі наші дореволюційні літературознавці, а особливо теперішні підсоветські, щоб тим самим сказати, що тепер більше волі, як було тоді».

Тож проф. В. Дорошенко має цілковиту рацію, довівши у своїй праці «Горе і радість в Шевченковому житті», що поет у своєму житті мав не лише горе, а також багато радісних днів, що, зрештою, довели його до великих успіхів і до нечуваної слави...».

...Як із поетом Дмитром Чубом, так і з проф. В. Дорошенком, мені пощастило зустрітися і поділитися думками про долю Шевченка, українську літературу в Румунії та українську літературу в Канаді і в світі у Вінниці (Україна) 1992 року на Шевченківських святах.

Іван КОВАЧ

До 80-річчя проголошення незалежності Карпатської України

(Інформаційна довідка, підготовлена Українським інститутом національної пам'яті)

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РУМУНІЇ

Головному редактору газети "Вільне слово"
п. Івану Ковачу

Шановний пане Іване!

У зв'язку із відзначенням у цьому році 80-річчя з дня проголошення незалежності Карпатської України у додатку надсилаємо відповідну історичну довідку, підготовлену Українським інститутом національної пам'яті, для можливої публікації у Вашому виданні.

Додаток: згадане.

З повагою,
Посол
Олександр БАНЬКОВ

15 березня 2019 року виповнилося 80 років від проголошення незалежності Карпатської України. Боротьба карпатських січовиків проти угорської агресії була першим випадком збройного опору гітлерівським планам з перекроювання кордонів у Європі напередодні Другої світової війни.

Ключові повідомлення

У 1918 році після розпаду Австро-Угорщини українці Закарпаття заявили про прагнення увійти до складу України. У листопаді постала Гуцульська республіка. 21 січня 1919 року в Хусті на Всенародному з'їзді ухвалено рішення про приєднання краю до соборної України. В Акті злуки УНР і ЗУНР зафіксовано входження Закарпаття до Української Народної Республіки.

Після Української революції у Закарпатті розвивався український національний рух. У 1930-х роках велику роль у збереженні української ідентичності відіграли культурні та спортивні товариства, зокрема, "Просвіта", "Пласт", "Січ". Тоді ж тут розпочала діяльність Організація Українських Націоналістів. Українські організації заклали фундамент для Карпатської України.

Наприкінці 1930-х років Закарпаття було єдиним регіоном, де українське населення виборолло право проводити власну внутрішню та зовнішню політику. В умо-

вах, коли Чехословаччина в 1938 році передала частину території Німеччині й Угорщині, закарпатські українці домоглися створення національної автономії. Підкарпатська Русь розпочала державне будівництво. Вибори до крайового Сейму засвідчили масову підтримку населенням проурядової партії – Українського національного об'єднання.

Польща й Угорщина напередодні Другої світової війни розпочали втілення політики щодо встановлення спільного кордону за рахунок Чехословаччини. Автономна Карпатська Україна становила для них перепону. Тож вдалися до прихованої агресії, яка вписується в сучасний концепт гібридної війни: через пропаганду закликали населення приєднуватися до Угорщини, задіявали економічну та транспортну блокаду, дипломатичний тиск, здійснювали терористичні акти.

До розбудови Карпатської України долучилися й українці з Галичини, Буковини, Волині, Наддніпрянської України, Слобожанщини. На Закарпатті зустрілися учасники Визвольних змагань 1917–1921 років, представники місцевої еліти та молодого покоління борців за незалежність. Тому, незважаючи на перебування українців Закарпаття в складі іншої держави, її асимілятивну політику, вони зберегли ідентичність і прагнення до соборної України.

Саме в Хусті 22 січня 1939 року вперше було офіційно відзначено 20-річчя проголошення Акта

злуки УНР і ЗУНР. Таким чином закарпатці продемонстрували світові загальноукраїнські устремління.

15 березня 1939 року в умовах остаточного розпаду Чехо-Словаччини (Німеччина захопила решту Чехії, а Словаччина проголосила незалежність) та збройної агресії з боку Угорщини, Сейм Карпатської України проголосив незалежність краю. Августина Волошина обрано президентом.

Відчайдушна боротьба Карпатської України з угорськими окупантами – безпрецедентний приклад опору в ході територіальних змін у центральній-східній Європі напередодні Другої світової війни. Українці Закарпаття першими у міжвоєнній Європі зі зброєю в руках стали на захист свободи та незалежності проти союзників Німеччини.

Попри те, що 18 березня 1939-го вся Карпатська Україна була окупована угорськими військами, партизанська боротьба січовиків тривала до вересня. Це стало продовженням опору збройній агресії.

Десятиліттями правда про події

агресії, а народ – до асиміляцій, поневолення, репресій.

В Європі напередодні Другої світової війни ситуація стрімко загострювалася. В березні 1938 року Німеччина поглинула Австрію. Зовнішньополітична загроза нависла над Чехословаччиною. Гітлер висунув вимогу передати Судетську область, на території якої мешкало близько 3,5 мільйонів німців. Великобританія і Франція, сподіваючись відтермінувати початок війни, використовували тактику "замирення агресора", йшли на територіальні поступки.

29 вересня 1938 року відбулася Мюнхенська конференція. За її наслідками укладено угоду про передачу Судетської області від Чехословаччини до Німеччини. Угорщина та Польща під цим впливом також висунули до Праги територіальні претензії.

Заради збереження держави в умовах територіальних претензій з боку Німеччини, Угорщини і Польщі чехословацька влада пішла на поступки словакам і карпатським українцям. 11 жовтня

Закон Карпатської України (від 15 березня 1939 р.)

Августин Волошин – президент Карпатської України

- § 1. Карпатська Україна є незалежна держава.
- § 2. Назва держави — Карпатська Україна.
- § 3. Карпатська Україна є республіка на чолі з президентом, вибраним Сеймом Карпатської України.
- § 4. Державна мова Карпатської України є українська.
- § 5. Кольори державного прапора Карпатської України — синій і жовтий.
- § 6. Державний герб Карпатської України є дотеперішній краєвий герб.
- § 7. Державний гімн Карпатської України — «Ще не вмерла України...»

в Карпатській Україні була під заборону. Угорська, а тоді радянська влади доклали чимало зусиль, аби стерти з пам'яті українців ті події, затаврувати борців за волю. Крига скресла з розпадом СРСР. Сьогодні Україна пам'ятає про Карпатську Україну та на державному рівні відзначає 80-річчя від дня проголошення її незалежності.

Історична довідка

У міжвоєнний період українці були позбавлені власної державності. Роз'єднаність наших земель між чотирма державами робила Україну вразливою до зовнішньої

1938 року на вимогу політичних сил Підкарпатської Русі Прага призначила перший автономний уряд краю (очолив Андрій Бродій), який проіснував лише 15 днів. Через звинувачення в підготовці приєднання Підкарпатської Русі до Угорщини Бродія арештували і призначили нового прем'єр-міністра – Августина Волошина.

24 жовтня угорський уряд за підтримки фашистської Італії висунув вимогу про міжнародний арбітраж для вирішення справи угорської меншини в Чехословаччині. 2 листопада відбувся перший Віденський арбітраж.

(Далі буде)

З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ ВІТАЄМО ВАС!

1. Першого заступника голови СУР, голову Ботошанської організації СУР, викладача фізкультури в с. Рогожешти Ботошанського повіту п. **Віктора СИМЧУКА** – 2 березня 1956 р. Активного працівника на українській ниві. За старанням п. Віктора було закуплено СУР будинок в с. Рогожешти, Ботошанський повіт, для повітової організації. Займав посади примаря від української меншини та директора школи.

2. Відомого добруджанського фольклориста та етнографа, автора книг, члена Спілки письменників Румунії, співзасновника Добруджанської філії СУР і першого її голову, випускника Сігетської української педагогічної школи та українського відділення Бухарестського університету, викладача п. **Віргілія РІЦЬКА** – 6 березня 1937 р. Чи не єдиного дописувача до українських сурівських часописів з Добруджанського краю!

3. Заступника голови СУР, голову Клузької організації СУР, голову Видавничої комісії СУР, члена Асоціації славістів Румунії та Культурологічної асоціації «Румунія-Україна», лектора д-ра українського відділення Клузького університету ім. Бабеша-Бойоя п. **Івана ГЕРБІЛЯ** – 9 березня 1975 р. Народився у с. Верхня Рівна, що на Мараморощині, де і закінчив восьмирічку. Слідував ліцей ім. Міхая Емінеску в м. Бая Маре та Факультет Клузького Університету ім. Бабеша-Бойоя – відділення російської та норвезької мов. Автора Українсько-румунського розмовника, редактора збірників на лінгвістичні теми. Активно і віддано сприяє діяльності Клузької організації СУР, приєднуючи студентів-українців Клужу до діяльності СУР.

4. Голову Тіміської організації СУР, банатського українця п. **Юрія ГЛЕБУ** – 15 березня 1954 р. За фінансуванням Союзу українців Румунії, 2016 р. було поставлено бюст Т. Шевченку в м. Лугожі перед Українською Православною церквою ім. Св. Володимира! Вітаємо!

Вітаємо також зі сповненням 65 років життя! На Многії Літа!

5. Відомого українського марамороського поета, уродженця с. Копашиль Карашеверінського повіту, учителя, автора багатьох збірок, члена Спілки письменників Румунії п. **Юрія ПАВЛІША** – 19 березня 1939 р. Випускник Сігетської української педагогічної школи. Був призначений у с. Русково, а потім у с. Русь-Поляна, Мараморощина, працювати учителем. Виховав неодну генерацію в душі любові до свого рідного, керуючи успішно навіть і Полянським хором. 1979 р. за збірку «Сходи» отримав премію СПР. 2014 року нагороджений Премією Спілки письменників Румунії за збірку поезій «Через поле, через яр йшла лисиця на базар».

Вітаємо з 80-річчям! На Многії Літа!

6. **Василя СЕМЕНЮКА** (24 березня 1962 р.) – голову Контрольно-ревізійної комісії Союзу українців Румунії. Народився п. Семенюк у с. Верхня Рівна, Мараморощина, в українській сім'ї учителя Сільвії та професора спорту Василя Семенюка, де і закінчив восьмирічку. Слідував Економічний ліцей та Банково-фінансовий факультет.

Працює у Технологічному ліцеї у найбільшому українському марамороському селі Поляни (Русь-Поляна), Мараморощина. Одружений, проживає у місті Сігеті, Мараморощина.

7. Лектора д-ра при українському відділенні Факультету Клузького Університету ім. Бабеша-Бойоя, члена СУР, члена Асоціації славістів Румунії та Культурологічної асоціації «Румунія-Україна» п. **Михаєлу ГЕРБІЛЬ** (дівоче прізвище – Семенюк) – 25 березня 1977 р., уродженцю українського с. Верхня Рівна, що на Мараморощині, де закінчила початкову школу. Слідували Сігетський педагогічний ліцей та Клузький Університет ім. Бабеша-Бойоя, секція російська-румунська мови. Активно працює на українській ниві та разом із чоловіком успішно об'єднує навколо СУР студентів клузьких факультетів.

8. Голову Верхньорівнянської місцевої організації СУР Мараморощини, професора математики, довгі роки диригента Верхньорівнянського хору, доброго і щирого українця п. **Елека ОПРІШАНА** – 29 березня 1943 р. Народився і виріс на Мараморощині, де і закінчив початкову школу; послідували – Українська Сігетська педагогічна школа та Баямарський інститут математики. Все своє життя працював на освітянській ниві, виховавши чимало поколінь верхньорівнянських учнів. Батько двох дочок і вже став також і щасливим дідусем!

9. Співзасновника СУР, відомого українського поета, прозаїка, працівника видавництва нацменшин «Критеріон» (до 1989 р.), члена Спілок письменників Румунії та України, удостоєного двох премій Спілки письменників Румунії, головного редактора дитячого журналу «Дзвоник» СУР, уродженця марамороського села Луг над Тисою п. **Миколу КОРСЮКА** – 30 березня 1950 р.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

Сату-Маре

«Румунсько-українські відносини...»

(Закінчення. Поч. на 9 стор.)

Протягом двох днів конференція розгорталася у трьох секціях: «Археологія, джерелознавство, історія», «Політологія, етнологія, державне управління» та «Мовознавство, літературознавство, освіта і мистецтво». Ось декілька назв наукових доповідей: Свідчення французького посла Гільбера де-Ланноа про русько-молдавські відносини – Еусебій Фрасинюк; Дві групи українських переселенців з Румунії (Тарна-Маре та Скеюш) 1946-1948 рр. у Західну Чехію та Південну Моравію – на місця депортованих німців – Микола Мушинка; Порівняльний аналіз емпіричних моделей етнополітики України та Румунії – Михайло Зан; Русини – фальшива краса на політичній сцені Східної Європи – Михайло-Гафія Трайста; Традиційний народний одяг українсько-румунського етнічного порубіжжя – Василь Коцан; Вплив румунської мови на українську лексику – Наталія Бурджуа.

Науковці з України звернули особливу увагу на українську літературу з Румунії. І так була проаналізована творчість письменників Івана Ковача, Михайла Трайсти, Михайла Михайлюка, Корнелія Регуша у таких наукових доповідях: Поетика опові-

дання «Нуця» Івана Ковача – Оксана Талабірчук; Народний гумор у літературно-художніх антропонімах сатиричних творів Михайла Трайсти – Анастасія Вегеш, Інформаційний потенціал літературно-художніх антропонімів у творах Михайла Михайлюка – Оксана Лавер; Художній світ оповідання «Ложечка» Корнелія Регуша – Олександра Ігнатович.

Зміцнення румунсько-українських відносин залишається головною метою для наступних симпозіумів.

◆ Е Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Ж Е Й ◆

3 8 БЕРЕЗНЕМ ВІТАЄМО ВАС, ДОРОГІ МАТУСІ!

Справжня історія святкування 8 березня залишається таємницею. Ще в Давньому Римі цього дня вітали жінок, які народилися вільними; будучи одруженими, вони одержували від своїх чоловіків коштовні подарунки. Вони урочисто одягалися в цей день та йшли до храму богині Вести, хранительки домашнього вогнища. В цей день звільняли від обов'язків навіть рабинь.

Набагато пізніше, 8 березня 1857 року, працівниці фабрик Нью-Йорка влаштували вуличний «марш порожніх каструль». Жінки вимагали збільшення зарплат, скорочення робочого дня від 16 годин до 10 та надання їм виборчих прав. Марш був розігнаний поліцією і ввійшов в історію як Жіночий день.

Нелегкою була дорога боротьби

жінок за свої права й рівність з чоловіками.

Ще 1910 р. була внесена пропозиція на II-й Конференції жінок-соціалісток у Копенгагені організувати демонстрації одночасно і в різних країнах і щороку влаштовувати «Міжнародний день солідарності жінок у боротьбі за економічну, соціальну й політичну рівність». І лише 1914 р. днем солідарності було обрано 8 березня.

Нарешті, 1977 року ООН ухвалила Резолюцію Н-р 32/142, закликаючи всі держави визнати 8 Березня Міжнародним жіночим днем.

А чи може бути чимось кращим, ніж молода, гарна мати з маленьким дитячком, усміхаючись, довіряючи тій, яка дала йому життя?

Бажаємо всім матусям гарної весни, щасливої жіночої долі.

Вітаємо маму, вчителя україн-

ського I-го класу пані Ларису Петрецьку з виповненням 1 року гар-

ного, здорового, повного життя синочка, який звеселяє батьків у кожен їхній день, – ДАВИДА-МИРОСЛАВЧИКА!

На Многії Літа! (І.П.-К.)

21 БЕРЕЗНЯ - ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ПОЕЗІЇ - МИСТЕЦТВА СЛОВА

Найдавніші, найперші вірші, за твердженням істориків, були написані ще 4 тисячі років тому. Автором цих віршів була

аккадська принцеса Ен-Хеду-ана, яка присвячувала свої поетичні твори богів місяця Нанні.

Свято було засновано ЮНЕСКО 1999 р. і вирішено відзначати його кожного року 21 березня. Поезія – мистецтво слова.

Газета «ВС» з нагоди Дня поезії вітає наших поетів українців Румунії, що зародили нашу літературу, яку славнозвісний поет Іван Драч назвав «справжнім феноменом», носії якого наші відомі всім творці в Румунії.

Чесť Вам і Слава!

(І.П.-К.)

1982 рік: В Українській літературній студії Спілки письменників Румунії: Зліва – направо: голова Літстудії поет Іван Ковач і поетеса Оксана Мельничук.

М. ПОНОМАРЕНКО

ЯКЩО ГОВОРИТИ МІЖ НАМИ...

Якщо говорити між нами,
То все починається з мами.
І казочка перша у світі,
І сонячна подорож в літо.
Найперші легенькі сніжинки
І сяюче диво – ялинка.
Від мами – і літери, й слово,
І зроблена разом обнова....
Якщо говорити між нами,
То все починається з мами.

Наталія ГУРКІНА

ПОМАГАЙЧИК

Я у мами помагайчик: все допомагаю!
Прибираю і пилюку справно витираю.
Готувати смакоту вчить мене бабуся,
Майструвати корабель – йду я до дідуся...
Вмію квіти поливати, речі розкладати...
А чи любиш ти матусі так допомагати?

◆ С Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Ж Е Й ◆

«І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній, новій, не забудьте пом'янути незлим тихим словом»

9 БЕРЕЗНЯ – ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

(1814–1861)

Березень, місяць весни, в цілому українському світі присвячений нашому Кобзарю – Тарасу Григоровичу Шевченку, поету, прозаїку, художнику. Не має в цілому світі такої любові народу до свого письменника, як до Шевченка. В українських родинах поряд із Біблією стояв Кобзар Т. Шевченка.

І в нас, на всій території Румунії, де проживають українці, проходять заходи, присвячені Генію українського народу.

В Румунії поставлено 6 пам'ятників Т. Г. Шевченку – перший пам'ятник був поставлений в Бухаресті ще 1952 р. Слідували – Негостина, Сату Марє, Тульча, Сігет, Лугож.

Твори Т. Шевченка видавались за кордоном понад 300 разів і перекладалися на 147 мов світу.

«Він поет усього людства, – так сказала про Т. Шевченка відома англійська політична діячка Поліна Бентлі. – Тарас Шевченко виходить за межі однієї країни. Його заклик до братерства й любові, до правди й справедливості, а над усе – до волі, має всесвітнє значення».

Тарас Шевченко відійшов у вічність 10 березня 1861 р., маючи звання дійсного члена (академіка) Імператорської академії мистецтв. Як академік, Т. Шевченко належав до одного з найвищих, четвертого класу чиновників. У відповідності з його рангом, в усній формі до академіка Т. Шевченка слід було звертатися так: «Ваше Превосходительство». А офіційно його ім'я слід було згадувати так: «Його Превосходительство академік Тарас Шевченко». (Л.П.-К.)

Фото М. Грін

Павло ШОВКАЛЮК

ПЕРЕД ПОГРУДДЯМ НЕГОСТИНСЬКИМ

Я признаю – чимало раз
Часу мені не вистачало
Квітки піднять до Кобзаря,
Хоч це для Генія й замало.

Тому ж у віршах і в піснях
Його я славлю, величаю,
Й погруддю Генія-Творця,
Перехрестившись, уклоняюсь...

ДЗІНЬ-ДЗЕЛЕНЬ

(Замість колискової)

Слова Івана КОВАЧА

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Voice *Andantino*

1. Спи, ди-ти - но бі - ла, на - че сон - це, спи, бо ніч ча-
ту-є на твій зір,- Ба - чиш, присмерк ди - вить - ся в ві - кон - це
і хро-пе вед - ме - жо ди - кісьть пір. Спи, бо ніч ча - ту - є
на твій зір. *Codetta* Спи, дити - но спи.

2. Спи, дитинко, солодко і тихо,
спи, бо скоро небом задимить,
повирує пісня не на лихо,
розміється вечір і промчить.

3. Спи, дитинко рідна, наче сльози,
спи, бо в стіни кігті вп'яла ніч,
пустотливий кіт у верболози
поволік невиспаний свій кліч.

4. Спи, дитинко, вигадана доле,
спи, бо, знай, вартує сич твій сон,
бо з галяви виблискнуть у поле
сірі зайці – теплі струни – в тон.

5. Спи, дитинко, поки півні білі
сонце викукурікають, день,
спи, бо місяць випирснув, мов спілий,
гроноп'яний, хитрий дзінь-дзень...

Сторінки склала Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

БЕРЕЗЕНЬ - МІСЯЦЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА Й ЖІНОЧОГО ДНЯ

Вже ввійшло в традицію, що місяця березня усі українці відсвятковують день генія українського народу – Тараса Григоровича Шевченка.

І цього року Марамороська філія Союзу українців Румунії, що в Сігеті разом із учнями і викладачами українського ліцею ім. Тараса Шевченка, відсвяткувала 205 років від дня народження Поета-генія. Подія відбулася біля погруддя Т. Шевченка у парку перед Українською Православною церквою і мерією. Представники церкви відправили панахиду, наприкінці якої священник д-р Микола Лаврюк говорив про життя і творчість великого українського поета і художника Т. Г. Шевченка. Пригадав, що в січні румунський народ відсвяткував М. Емінеску, а у березні український народ відсвятковує свого генія Т. Г. Шевченка.

Про Т. Шевченка говорив і проф. д-р Василь Куриляк директор українського ліцею ім. Тараса Шевченка, який прийшов разом з учнями відсвяткувати генія українського народу. Учні ліцею представили артистичний програм, декламували вірші Т. Шевченка і співали пісні, складені на його слова. Подія закінчилася покладанням квітів до бюста Т. Шевченка.

8 Березня – Міжнародний день, присвячений жінці, матері, дочці, сестрі, бабусі. В українців він знаходиться перед дуже

значним днем 9-ого березня, цього року виповнившись 205 років від дня народження генія українського народу Т. Г. Шевченка, який у своїх творах описував

важке життя жінок, дівчат і всього українського народу, боровся за його правду, за що і терпів багато.

День 8 Березня пов'язаний із тим, що у 1857 році (162 роки тому) відбувся перший протест, на який вийшли жінки із Нью-Йорку (Америка) проти важких умов праці жінок.

У Румунії живуть 51,1% жінок, між ними і наші українські жінки – працюючі, гарні і добрі матері. Вони відзначаються своїм талантом: це письменниці, публіцисти, голови організацій СУР, відповідальні артистичних гуртків, лікарі, інженери, учительки, професори, робітниці, селянки. Теперішнє життя жінок не можна порівняти із їх життям 162 років тому. Але до повної рівності прав із мужчинами ще далеко!

З нагоди Міжнародного дня жінок депутат Микола-Мирослав Петрецький виступив на пленарному засіданні Парламенту Румунії 6 березня 2019 р. з політичною заявою щодо перспектив, внаслідок яких буде підтверджене визнання внеску жінок у суспільство. У програмі Союзу українців Румунії заплановано як відзначення генія українського народу Т. Г. Шевченка, так і відсвяткування Дня жінки.

Хай пам'ять Т. Шевченка не згасне, а нашим жінкам – багато здоров'я, щастя та успіхів!

Учителька
Іляна ДАН

ХАЙ БУДЕ ЗЕМЛЯ ПУХОМ УЧИТЕЛЮ МАРІЇ ФЕРЕНЦ-СЕМЕНЮК! (1933– 2019)

Складаємо щирі співчуття дочкам Ярославі Щтеляк та Лесі Пую з родинами з приводу смерті матері вчительки Марії Семенюк.

Народилася покійна в українському с. Луг над Тисою, Мараморощина. Після закінчення Української педагогічної школи в м. Сігеті поступила на учительську працю в Ронянській школі, де одружилася з учителем Іваном Семенюком.

Покійна похована на кладовищі Української православної церкви в місті Сігеті, де Божу прощальну службу відслужив настоятель Української православної церкви м. Сігет панотець д-р теології Микола Лаврюк.

Прийшли попрощатися і відправити її в останню дорогу колишні колеги, друзі, знайомі, односельчани.

**ХАЙ СІГЕТСЬКА ЗЕМЛЯ БУДЕ ПУХОМ ПОКІЙНІЙ
МАРІЇ СЕМЕНЮК!**

Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – Іван КОВАЧ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988

Adresa redakției: Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

**Наклад фінансований
Союзом українців Румунії**

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, непорушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.